

Asia: VN/15009/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi toimeentulotuen tarpeellisen suuruisten asumismenojen määrästä annetun valtioneuvoston asetuksen 2 §:n ja liitteen muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Takuusäätiö ei ota kantaa luonnoksessa ehdotettuun muutokseen asumismenojen rajojen tarkistamisen ajankohdasta, se on varmasti perusteltu muutos. Sen sijaan haluamme tuoda esiin huolestamme asumisen kustannuksiin saatavilla olevien tukien suhteen erityisesti pienituloisten ja muutoin heikoimmassa asemassa olevien näkökulmasta.

Asumistukeen on tehty huomattavia leikkauksia tällä hallituskaudella. Samaan aikaan uutisoidaan vuokranantajien tekemistä vuokrankorotuksista, jotka johtuvat yleisen kustannus- ja korkotason noususta. Suomessa on myös huomattava määrä vanhaa asuntokantaa, jota on pakko peruskorjata. Korjausten ja taloyhtiölainojen kustannukset valuvat väistämättä vuokriin. Kohtuuhintaisia vuokra-asuntoja on vaikea saada ja niitä on tarjolla vähän tarpeeseen nähden.

Samaan aikaan on sosiaalietuuksiin tehty muitakin leikkauksia. Iso osa leikkauksista kohdistuu samoille kotitalouksille, mikä heikentää entisestään usein jo valmiiksi heikommissa asemassa olevien taloudellisia selviytymismahdollisuuksia.

Takuusäätiö on jo aiemmissa lausumissaan tuonut esille, että useat samanaikaisesti sosiaaliturvaan tehtävät leikkaukset lisäävät tuensaajien ja perheiden syrjäytymistä ja mielenterveysongelmia. Inhimillisen kärsimyksen lisäksi ne voivat aiheuttaa pitkäaikaisia seurauksia, jotka lopulta säästöjen sijaan lisäävät yhteiskunnalle koituvia kustannuksia.

Takuusäätiön palveluihin hakeutuu vuosittain yhteensä noin 10 000 toimeentulo- ja velkavaikeuksien kanssa kamppailevaa ihmistä. Monen taloustilanne on kiristynyt entisestään hintojen, korkojen ja asumiskustannusten nousun takia. Toimeentulovaikeudet johtavat herkästi mm. ylivelkaantumiseen, millä on moniulotteisia haitallisia seurauksia niin henkilölle itselleen kuin hänen perheelleen ja yhteiskunnalle.

Jo nykyiset asumistuen määrässä käytettävät kuntaryhmät ovat kankeita. Samoin ovat toimeentulotuessa käytettävät kuntakohtaiset hyväksyttävät asumismenot, jotka perustuvat tietyn ajankohdan asumistuen ja toimeentulotuen saajien keskimääräisiin asumismenoihin. Takuusäätiö

pitää tärkeänä, että kotitalouden tosiasialliset mahdollisuudet vaihtaa edullisempaan asuntoon otetaan huomioon. Paikkakunnalla ei välttämättä ole saatavilla nopeasti uutta edullisempaa asuntoa. Tärkeää on myös ottaa huomioon toimeentulotukisaajan kokonaistilanne. Muuttopakko kauemmas esimerkiksi työpaikasta tai palveluista voi vaikeuttaa olennaisesti muuta elämää. Huomioon on otettava erityisesti erilaiset palvelutarpeet tai perhetilanteet. Muuttoa voi myös vaikeuttaa velkatilanne. Uuden asunnon saaminen on vaikeaa, ellei jopa mahdotonta, jos taustalla on aiempia maksamattomia vuokratästejä tai luottotiedoissa maksuhäiriömerkintöjä.

Takuusäätiön asiakaskunnassa näkyy jo, miten asumiseen liittyvien menojen kasvu ja tukien leikkaukset vaikeuttavat monen toimeentuloa. Tämä koskee myös työssäkäyviä. Pienituloisten työssäkäyvien osalta onkin uutisoitu vuokranmaksun vaikeuksien ja häätöjen lisääntymisestä. Vuokrien maksamatta jääminen lisää häätöjä ja asunnottomuutta. Asunnottomuus vaikeuttaa työssäkäyntiä ja muuta sosiaalista elämää ja lisää syrjäytymisriskiä. Osa ihmisistä pyrkii selviytymään normaaleista ja välttämättömistä elämisen ja asumisen menoista luottoa ottamalla. Heikompiosasten on vaikea saada kohtuullisia luottoja, joten he päätyvät usein kalliskorkoisiin luottotuotteisiin. Velkakierre lähtee helposti vyörymään ja se tuo mukanaan monia negatiivisia seurauksia niin yksilölle itselleen kuin yhteiskunnankin tasolla.

Jos järjestelmä on kankea ja olosuhteet huomioon ottamaton, odotettavia seurauksia ovat maksuvaikeuksien, häätöjen ja asunnottomuuden lisääntyminen ja myös muiden harkinnanvaraisten etuusmäärien kasvaminen.

Backman-Grönqvist Minna
Takuusäätiö sr.